

Besöksrapport Gotlands regemente P 18

2025-10-23

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspliktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som vi fick vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Pliktrådets besökare:
Joel Rehn
Alice Westlund

Allmänt

Gotlands regemente P 18, är beläget utanför Visby vid Tofta skjutfält. Förbandet är nyetablerat och befinner sig fortfarande i en pågående utbyggnadsfas. I nuläget består förbandet av 265 värnpliktiga, fördelade på tre kompanier. Vid föregående års besök utbildades 117 värnpliktiga, vilket innebär en betydande ökning till dagens nivå. Denna tillväxt planeras fortsätta under kommande år, i takt med förbandets fortsatta utbyggnad.

De värnpliktiga är förlagda dels på den nybyggda kasernen Gunnfjaun, dels på den av Fortifikationsverket inköpta gården Suderbys.

Sammanfattning

Pliktrådet märker av den omfattande utökning som P 18 genomgår och har förståelse för att vissa logistiska områden ännu inte är fullt fungerande. Pliktrådet ser dock inga hinder för att åtgärda de förbättringsområden som listas nedan, och uppmanar förbandet att utreda och vidta åtgärder inför nästkommande besök.

Förbättringspunkter

- Tillse att upphöra med att utfärda kollektiva bestraffningar. Denna problematik är ny på förbandet och begränsad i sin utsträckning och bör därför gå att åtgärda.
- Upphör omgående med att utfärda otillåtna frihetsinskränkningar. En kulturförändring krävs från befäl att följa gällande lagrum.
- Tillse att förse de värnpliktiga med tillförlitliga dags, vecko- och stomscheman.
- Tillse att de rekommendationer som ges ut av Försvarshälsan faktiskt efterlevs i praktiken.

Positiva exempel

- De värnpliktiga på kasern Gunnfjaun upplever en mycket god boendemiljö.

Innehåll

Arbetsmiljö och säkerhet	4
Materiel och personlig utrustning	4
Boendemiljö och vistelseutrymmen	5
Försvarshälsan.....	5
Fysisk belastning.....	5
Psykisk hälsa	5
Avbruten utbildning	5
Attityder och jargong	5
Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter.....	5
Meningsfull utbildning	6
Rättstjänst	6
Information och mönstring	6
Medinflytande	6
Fritid	6
Resor.....	6
Soldathem	6
Övrigt.....	7

Arbetsmiljö och säkerhet

Skyddsassistenterna på förbandet har god kunskap om hur avvikelserapportering fungerar. De värnpliktiga har generellt sett tillgång till skyddshandskar vid vård av vapen, men har vid tillfällen ej

haft tillräckliga storlekar. Pliktrådet uppmanar förbandet att säkerställa tillgången på dessa, då CLP är en hälsovådlig olja. De värnpliktiga har även vårdat sina vapen på liggunderlag, främst de som genomför 15-månaders grundutbildning. Pliktrådet uppmanar förbandet att upphöra med detta av ovanstående anledning.

Torkrummen fungerar väl och materielen torkar som den skall.

Kosten upplevs emellertid som bristfällig. Enligt de värnpliktiga innehåller ISO-kärlen i många fall otillräckligt med protein och domineras istället av stora mängder kolhydrater. Särskilt problematisk upplevs specialkosten, som ibland uteblir eller är näringsmässigt otillräcklig. De värnpliktiga som inte äter fläsk eller som är vegetarianer får då ofta endast kolhydrater.

Pliktrådet bedömer att det är av största vikt att förbandet säkerställer näringsrik kost för samtliga värnpliktiga, då detta både minskar risken för sjukdom och bidrar till ett högre generellt stridsvärde. Pliktrådet kommer att följa upp detta vid kommande besök.

Materiel och personlig utrustning

De värnpliktiga får ut nio par underkläder. De kvinnliga värnpliktiga har upplevt problem med skav och har därför fått tillstånd att enbart använda trosa lång, vilket fungerat bättre. Denna styrning verkar dock inte ha nått förrådet, vilket lett till att de kvinnliga värnpliktiga fått sina extra långtrosor indragna och istället tvingats göra avsaknadsanmälan på persedeln. Förbandet har försökt åtgärda denna problematik lokalt och förändra materielkortet, dock utan framgång då detta enligt förrådet måste komma centralt. Pliktrådet kommer ta med sig detta på framtida möten.

De kvinnliga värnpliktiga får i nuläget inte ut underklädesbidrag, trots att frågan lyfts vid flera tillfällen. Enligt de värnpliktiga är anledningen att de civila underkläderna bedöms som brandfarliga och därför inte kan delas ut. Pliktrådet får efter sitt besök återkoppling om att detta är på väg för de värnpliktiga som har behov av detta, men att detta just nu är under remiss. Pliktrådet är positiva till detta och kommer följa upp implementeringen av detta nästkommande besök.

De värnpliktiga har tilldelats den nya materielen och uppskattar den överlag. Vissa upplever dock problem med att bära hörselkåpor under hjälmen, vilket medför en ökad risk för hörselskador.

Vidare har de värnpliktiga påtalat svårigheter kopplade till bristen på lösskjutningsanordningar samt att rödpunktssiktena inte fäster tillräckligt stabilt. Pliktrådet har förståelse för den nuvarande bristen på lösskjutningsanordningar, men uppmanar förbandet att fortsatt bevaka problemet med rödpunktssiktenas bristande fasthet för att säkerställa materielens funktion och säkerhet i tjänst.

Förrådet ger de värnpliktiga möjlighet att testa kängor vid inryck och erbjuder att anpassa dessa innan skador uppstår, vilket Pliktrådet ser som en mycket positiv lokal lösning. Försvarshälsan märker att känga 90B leder till nageltrång, vilket Pliktrådet ser är återkommande på våra besök.

Boendemiljö och vistelseutrymmen

Gotlands regemente P 18 har under det senaste året färdigställt den nya modellkasernen Gunnfjaun. Nybygget har resulterat i en mycket hög boendestandard för de värnpliktiga som enligt Pliktrådets uppfattning saknar motsvarighet på övriga förband. Kasernernas våtutrymmen är moderna och

fräscha, med privata duschutrymmen. Logementen och vapenvårdslokalerna är rymliga och välventilerade

I varje korridor finns ett dagrum där de värnpliktiga kan vistas under sin fritid. Dessa är utrustade med TV och sällskapsspel, men upplevs ännu inte som tillräckligt hemtrevliga. Pliktrådet får i dialog med förbandet till sig att detta planeras åtgärdas under kommande period.

De värnpliktiga som genomför 15 månaders grundutbildning som plutonbefälsuttagna är förlagda vid den av Fortifikationsverket inköpta gården Suderbys. Där bor de två personer per logement med egna våtutrymmen. Denna lösning uppskattas enligt Pliktrådets iakttagelser av de värnpliktiga och de är nöjda med sina dagrum. På sikt planeras dock en ny kasernbyggnad, vilket innebär att Suderbys inte längre kommer att användas för värnpliktsförläggning.

Ett nuvarande problem är att måltiderna är uppdelade mellan de två områdena med lunch och middag serveras vid Suderbys medan frukost serveras vid Gunnfjaun. Detta innebär att de värnpliktiga tvingas lägga betydande tid på transporter mellan måltiderna. Förbandet planerar dock att inviga en ny matsal på området under våren, vilket kommer lösa problemet.

Försvarshälsan

Försvarshälsan vid Gotlands regemente upplever i nuläget ett gott personalläge. Personalstyrkan består av tre sjuksköterskor, två fysioterapeuter, en medicinsk sekreterare, en heltidsanställd psykolog, en deltidsanställd psykolog samt en läkare, med ytterligare en läkare på väg in i tjänst.

Försvarshälsan och värnpliktskonsulenten beskriver ett välfungerande samarbete, och har tillsammans ett "psykosocialt team" för att samordna stödinsatser. Försvarshälsan bedöms kunna erbjuda de värnpliktiga vård med kort varsel och upplevs som välutrustad för sitt uppdrag. Personalen märker dock att den pågående utökningen av förbandet har medfört en ökad arbetsbelastning och en försämrad dialog med befälslaget jämfört med tidigare år.

De värnpliktiga på P 18 har möjlighet att besöka Försvarshälsan vid behov. Pliktrådet upplever dock att det på vissa håll finns en kultur där de värnpliktiga undviker att söka vård, av oro för att få tjänstgöringsbegränsningar och därmed missa viktig utbildning.

Pliktrådet vill betona vikten av att de värnpliktiga ska kunna vända sig till Försvarshälsan i förebyggande syfte, och inte enbart när problem har förvärrats. Förbandet bör därför aktivt uppmuntra de värnpliktiga att söka vård vid behov, då befäl inte har den medicinska kompetens som krävs för att själva bedöma detta.

Vid samtal med de värnpliktiga framkom det även att befäl i vissa fall har motsatt sig de rekommendationer som utfärdats av Försvarshälsan. Detta har i sin tur resulterat i att värnpliktiga tvingats delta i tjänst trots skada eller sjukdom. Pliktrådet uppmanar förbandet att säkerställa att medicinska bedömningar uteslutande görs av medicinskt utbildad personal och att Försvarshälsans bedömningar alltid följs.

Fysisk belastning

Vissa värnpliktiga upplever att stegringen av marschavstånden inför soldatprovet har skett för snabbt. Ett kompani uppger att de som längst genomfört en marsch på cirka 3 km innan baskerprovet genomfördes, där de marscherade 5 mil. Dessa värnpliktiga upplever därmed att belastningstrappan inte fullt ut efterlevts.

Vid dialog med Försvvarshälsan framkommer det att andelen belastningsskador i samband med soldatprovet inte är högre än tidigare år. De berörda befälen framhåller även att belastningsökning och styrka på bland annat ligament och knän till stor del tränats genom stridsövningar och andra moment än ren marschträning.

Pliktrådet har förståelse för denna förklaring, men vill samtidigt lyfta de värnpliktigas önskemål om mer specifik marschträning inför soldatprovet kommande år för att skapa bättre förutsättningar för genomförandet.

Psykisk hälsa

Försvvarshälsan upplever ingen ökning i behovet av psykisk vård jämfört med tidigare år, sett till andel värnpliktiga.

Under besöket uppfattade Pliktrådet att värnpliktskonsulanten är välkänd på förbandet och upplevs som lättillgänglig. Vid dialog framkom att han ofta är närvarande i verksamheten, vilket Pliktrådet ser som positivt för de värnpliktigas välmående och trygghet. Värnpliktskonsulanten ser dock ett framtida behov av ytterligare en konsulent för att kunna hantera den kommande expansionen av förbandet. Pliktrådet uppmanar förbandet att vara lyhörd rörande denna önskan, då tillgängliga konsulenter är en förutsättning för fortsatt god psykisk hälsa bland värnpliktiga.

Avbruten utbildning

I skrivande stund har 21st värnpliktiga avbrutit sin utbildning, med ytterligare tre stycken som är på gång. Sammantaget ligger denna nivå under 10% och Pliktrådet har därmed ingen synpunkt på detta.

Attityder och jargong

Det upplevs generellt råda en god jargong på förbandet, både mellan värnpliktiga och befäl men även värnpliktiga emellan. De gånger som jargongen har brustit har detta åtgärdats lokalt genom att det lyfts på exempelvis plutonens timme. Pliktrådet uppmanar förbandet att fortsatt förvalta denna goda jargong.

Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter

De värnpliktiga har dålig kunskap rörande disciplinmålningar och vilka som innefattas av LDT. Pliktrådet uppmanar förbandet att repetitionsutbilda inom området för att upprätthålla en god rättssäkerhet på förbandet. Samtliga har dock fått utbildning i juridiska rättigheter och skyldigheter i samband med inryck.

De värnpliktiga har vid åtskilliga tillfällen blivit begränsade i sin rörelsefrihet vid ledig tid utan rättsligt stöd. Även om detta har förbättrats under utbildningens lopp råder det stor otydlighet om när man får lämna kasernområdet. Pliktrådet uppmanar starkt till att åtgärda detta inom kort, och vara tydlig gentemot de värnpliktiga när tjänsten är slut.

De värnpliktiga ger även flera exempel på tillfällen där de fått utstå kollektiv bestraffning, exempelvis i form av armhävningar eller plankan när en enskild värnpliktig varit sen till uppställning. Pliktrådet ser mycket allvarligt på detta och kommer aktivt följa upp detta under nästkommande besök.

Meningsfull utbildning

De värnpliktiga gruppcheferna på förbandet uttrycker en upplevd orättvisa i förhållande till plutonsbefälseleverna. Trots att de genomfört lika lång utbildningstid har gruppcheferna ännu inte befordrats till korpraler, medan plutonsbefälseleverna redan har erhållit graden. En del ifrågasätter även om det verkligen är nödvändigt att genomföra 15-månaders grundutbildning för att lösa sin uppgift. I övrigt uppfattar Pliktrådet att utbildningen upplevs meningsfull och kvalitativ med ett högt utbildningstempo.

Rättstjänst

P 18 har ett rättsbefäl som har funktionen som tillikauppgift. Vid dialog med denne framkommer att rättstjänsten på förbandet fungerar väl i jämförelse med övriga Försvarsmakten, med etablerade rutiner för hantering av disciplinären och ett engagerat arbete inom området. Rättsbefälet betonar vikten av att rättstjänsten standardiseras mellan förband, vilket i nuläget inte är fallet.

Pliktrådet uppmanar förbandet att i högre utsträckning tillvarata rättsbefälets kompetens genom att genomföra ytterligare utbildning till både befäl som värnpliktiga avseende deras juridiska rättigheter och skyldigheter, då vi bedömer att det finns ett behov av detta.

Information och mönstring

Många värnpliktiga på P 18 uppfattar likt många andra regementen att deras nuvarande befattning ej stämmer överens med det de fick höra under mönstringsförfarandet. Exempel på detta är individer som ryckte in som gruppbefäl med tio månaders tjänstgöring och upptäcker att dessa befattningar redan är tillsatta väl vid inryck.

Ingen informationsträff hölls på förbandet.

Medinflytande

De förtroendevalda har fått utbildning i vad deras uppdrag innebär och ser denna som tillräcklig. Plutonens timme samt kompani och förbandsnämnd sker med jämna tidsintervall. Nätverk Värnpliktig Kvinna (NVK) varierar mycket på förbandet och ett kompani har ej genomfört möten sedan september. Pliktrådet vill betona forumets viktiga funktion och starkt uppmana förbandet att omedelbart ta tag i denna problematik.

Förbandets lokalt medinflytandeansvariga är värnpliktskonsulent som huvuduppgift, men upplever ej detta som en begränsning i sitt arbete. Han upplever en god dialog med befälslag och att han får en

Tegeluddsvägen 100

info@pliktradet.se

god kännedom om situationen på förbandet genom informella samtal med de värnpliktiga. Pliktrådet uppmärksammade inget under besöket som strider emot denna uppfattning.

Fritid

Schemadelgivningen på förbandet varierar i hög grad mellan de olika kompanierna. Flera värnpliktiga upplever att scheman ofta saknar angivna sluttider, eller att de sluttider som anges inte efterlevs i praktiken. Detta medför svårigheter för de värnpliktiga att planera sin fritid och att använda den på ett meningsfullt sätt.

Pliktrådet uppmanar förbandet att tillhandahålla tydliga och sanningsenliga dags-, vecko- och stomscheman, samt att dessa efterlevs i så stor utsträckning som möjligt.

Möjligheterna till fritidsaktiviteter är bristfälliga i anslutning till förbandet, vilket gör det ännu viktigare att kunna ha god framförhållning om sluttider och verksamhet.

Resor

De värnpliktiga gotlänningarna har möjlighet att ansöka om resekostnadsersättning vid behov, vilket Pliktrådet ser positivt på. För övriga värnpliktiga krävs båt eller flygresor.

De som flyger till och från regementet upplever i flera fall att taxibokningarna inte stämmer överens med angiven tid eller namn, vilket skapar logistiska problem vid resor. Pliktrådet uppmanar förbandet att se över rutinerna för dessa bokningar.

De värnpliktiga som reser med båt anländer ofta till regementet först omkring kl. 01.00 på natten. Detta innebär att de inte får tillräcklig vila inför revej kl. 06.00, vilket påverkar återhämtning, utbildningskvalitet och möjligheten att bedriva fordonstjänst. Förbandet har efter Pliktrådets besök åtgärdat detta och revej kommer från och med v. 550 infalla vid kl. 07.00 istället. Pliktrådet ser mycket positivt på detta, och kommer följa upp hur detta har upplevts av de värnpliktiga på nästkommande besök.

Soldathem

Soldathemmet är beläget i Visby innerstad och är därmed inte lättillgängligt för de värnpliktiga i deras vardag. Flera av de förtroendevalda saknade dessutom kännedom om att ett soldathem överhuvudtaget finns på ön.

Soldathemmet anordnar emellanåt aktiviteter för de värnpliktiga, men informationen om när och var dessa tillställningar äger rum upplevs som bristfällig. De värnpliktiga uppger även att det är svårt att i förväg meddela deltagande, eftersom scheman ofta inte efterlevs i praktiken.

Det finns planer på att öppna ett soldathem vid Suderbys efter att anläggningen renoverats. Pliktrådet ser mycket positivt på detta initiativ, då det skulle göra soldathemmet mer tillgängligt och bidra till ökad trivsel för de värnpliktiga, men vill samtidigt trycka på att de värnpliktigas fritid och välmående ej får negligeras fram tills detta.

Avslutning

Pliktrådet tackar för ett välplanerat och givande besök där vi gavs möjlighet att tala med värnpliktiga på informell basis. Under nästkommande besök kommer vi följa upp bland annat de kollektiva bestraffningarna, otydligheten kring ledig tid och inställningen till att söka vård.